

UZ JEDNU NEOBJAVLJENU PLANČIĆEVU SLIKU U LAUSANNE

Kruno Prijatelj

Nalaz svakog novog i nepoznatog djela jednog našeg istaknutog umjetnika ima svoje značenje za bolje poznavanje cjelokupnosti njegova kataloga i njegova opusa, a time i njegova razvoja i stvaralačkog profila. To posebno vrijedi za velikog hrvatskog slikara Jurja Plančića iz Staroga Grada na otoku Hvaru (1898—1930). Taj izuzetno nadareni umjetnik umro vrlo mlad, pa je tako njegovo djelo nažalost ostalo nedovršeno i njegov katalog ne prelazi mnogo broj od stotinjak radova, a znači još više ako je takav rad iz pariskog razdoblja kad je Plančić stvorio svoja najbolja i najljepša platna.

Tu je činjenicu uočio G. Gamulin, autor iscrpne monografije o Plančiću iz god. 1953. u kojoj je prikazao cjelokupni njegov životni put i umjetnički razvoj,¹ kad je god. 1955. pod naslovom »Dodatak jednom katalogu« objelodanio »Mrtvu prirodu« iz zbirke danas pok. prof. dr. A. Šercera iz Zagreba, koja predstavlja mrtvu prirodu sa smeđom košarom i tanjur s jabukama uz bocu i čašu, a nastala je god. 1929. u Rosny-sous Bois, predgrađu Pariza u kome je Plančić neko vrijeme živio.²

Shvativši Plančićev značaj za hrvatsku umjetnost između dva rata vraćao sam se i ja na tog umjetnika sa tri kratka napisa: god. 1954. objelodanio sam nekoliko slikarevih pariskih pisama, god. 1959. publicirao sam njegov rani autoportret i skupinu mladenačkih radova u Splitu, a god. 1974. iznio sam nepoznate reljefe iz prvih početaka njegova školovanja, da bi lik ovog majstora — kome sam bio u kolovozu god. 1960. u organizaciji Galerije umjetnina u Splitu priredio veliku retrospektivnu izložbu (koja je nakon Splita posjetila Beograd, Ljubljana, Dubrovnik i Zagreb) — bio što cjelovitiji i potpuniji.³

Raduje me, stoga, što mogu, iskreno zahvaljujući dru Niku Dubokoviću Nadalini objelodaniti uz par popratnih redaka još jednu sliku iz Plančićeva pariskog perioda što se nalazi u vlasništvu Comm. Giovan-

¹ G. Gamulin, Juraj Plančić — Život i djelo, Zagreb 1953.

² G. Gamulin, Dodatak jednom katalogu, Mogućnosti, II, Split 1955, br. 9, str. 706—707.

³ K. Prijatelj, Četiri pisma Jurja Plančića, Mogućnosti, I, Split 1954, br. 9, str. 614—623; K. Prijatelj, Nepoznati autoportret Jurja Plančića, Mogućnosti, VI, Split 1969, br. 7, str. 597—599; K. Prijatelj, Zapis o mladenačkim kiparskim pokušajima Jurja Plančića, Hvarski zbornik, 2, Hvar 1974, str. 345—350.

nija Viviani u Lausanne (La Grotte N° 6), koji je ljubezno poslao fotografiju u boji ovog plana i dao dozvolu za publiciranje.

Slika (vel. 46/55 cm) prikazuje u prvom planu prolitalu zelenu livadu, u drugom su bujne zelene krošnje stabala i malena kućica crvena krova, a u pozadini se naziru prostrana zelena dolina i plavosivo oblačno nebo. Pod krošnjom jednog stabla skicirane su tri figure: muškarac na nogama, zaszjela žena i jedno dijete. U desnom donjem uglu jasno je čitljiv slikarev potpis.

U svom katalogu Plančićevih radova G. Gamulin je nabrojio 76 slika nastalih u Parizu između 1927. i 1930., od kojih je dio identificiran, a dio naveden prema slikarevu popisu u kome je sam umjetnik bio nabrojio naslove i dimenzije svojih slika, u koji je autor monografije objelodanio na kraju knjige.

Od tih slika mogle bi našoj odgovarati po temi »Paysage iz Rosny-sous-Bois I« iz 1928. i »Zeleni pejzaž« iz 1929. S obzirom na to što je vlasnik slike u Švicarskoj saopćio da je slika datirana god. 1928., a i budući da odgovara dimenzijama koje je naveo G. Gamulin, to se s najvećom vjerojatnosti radi u našem slučaju o prvoj od te dvije slike koja bi predstavljala motiv iz tog prije spomenuto dalekog predgrađa

Pariza, u koje se Plančić preselio u rujnu 1928., napustivši Monmartre i to u jednu sobu »u kojoj je željezni krevet zapremao tri četvrtine prostora, bez peći, bez plina i bez — električnog svjetla«. ⁴

Druga slika s motivom istog pariskog predgrađa predstavlja u prvom planu s lijeve ogradu, iza koje je zgrada na kojoj se čita natpis Hotel Restaurant pred kojom su dva muškarca, a s desne dvije kuće s crvenim krovovima iza kojih su tamnozeleno krošnje stabala. Ispred kuća je žena s kolicima, a u prvom planu prolitali ograđeni vrt. To se izvanredno platno vel. 50/61 cm nalazi u Galeriji umjetnina u Splitu.

Oba ta krajolika iz daleke periferije metropole na Seini predstavljaju formiranog pariskog Plančića kad je umjetnik već svojim lazurnim namazima i izvanrednom svježinom i lakoćom poteza oblikovao svoje slike prožete s toliko lirizma i čežnje za dalekim rodnim krajem, transponirajući u njima na osobni način svoje pariske likovne susrete od slikarstva 18. st. preko impresionizma jednog Renoirea do svojih suvremenika poput Utrilla i ostvarujući svoj likovni izraz jedinstva u novijem hrvatskom slikarstvu. Lepršava lakoća razlistalih krošnji, bogatstvo game zelenih nijansa, životnost triju figura, pa širina prostorne vizije od polja u prvom planu kroz gusti stabala do prozračnog neba u pozadini, postignuti su na potpuno »plančićevski« način, koji će se još zrelije oblikovati u slikama koje će slikar ostvariti u još preostalim mu dvjema godinama života.

Zbog svega toga ova slika znači kako smo istakli u uvodnim recima obogaćenje Plančićeva po kvalitetu tako visokog, a po broju sačuvanih slika nažalost skromnog kataloga njegovih radova iz pariške faze.

⁴ G. Gamulin, o. c. (1953), str. 31, 86, 99, 105.

Napomena uredništva. Ovaj je rukopis predan našem uredništvu 1975. Vidi i reprodukciju u bojama ove slike u »Hvarskom zborniku« br. 4, 1976.